

Verdi

**Lyt og lær nyt
- udviklingen i Verdis operaer**

**Tisvilde Højskole
10. - 14. september 2018**

Kursusleder: cand.mag. Bjørn Steding-Jessen

Uanset om du kender meget eller lidt til opera er Verdis operakunst fascinerende. Gennem 57 år - længere end nogen anden aktiv operakomponist - skabte han sine mange og særdeles populære operaer der nu har gjort ham til verdens hyppigst spillede operakomponist. Her får du lejlighed til at fordybe dig i hans bedste operaer som samtidig viser hans markante udvikling som operakomponist.

Som det vil fremgå er der ikke tale om en lineær udvikling. Personlige og udefra kommende forhold foruden en til tider meget hård censur tvang Verdi til i mange tilfælde at ændre sine planer, koncepter, titler og kunstneriske udtryk. Derudover foretog han i en del tilfælde betydelige bearbejdelser af sine allerede eksisterende operaer så der næsten er tale om selvstændige værker, hvilket også gør værkronologien speciel. Det gælder f.eks. Macbeth, Simon Boccanegra og Don Carlos.

Foto: Verdi og opførelsen af Maskeballet i Teatro Comunale di Bologna.

På mange områder, ikke mindst i orkestreringen, blev han med årene både mere intens og raffineret og bevægede sig fra sine tre umiddelbare forbilleder Rossini, Bellini og Donizetti til en original, personlig stil som senere har haft stor indflydelse på andre komponister.

Operaerne har hver sit særpræg og deres idéindhold er afvekslende, men gennemgående for handlingerne er de stærke beskrivelser af spændende, ofte hårde skæbner i historiske rammer. Skaberen af operaerne, kæmperen, patrioten og fritænkeren Verdi er ikke mindre interessant og bliver omtalt sideløbende med operaerne.

Der vil være mange, gode musikeksempler fra de bedste indspilninger foruden to af de fineste filmatiseringer af hans operaer vist på storskærm.

mandag d. 10/9

- kl. 10.00: ankomst og indkvartering (senere ankomst er mulig, giv blot besked)
- kl. 11.45: velkomst
- kl. 12.00: frokost, to-retters menu
- kl. 14.00 - 17.50: introduktion til Verdi: baggrund og uddannelse
+ perioden 1836 - 1840 / Oberto + Konge for en dag
- kl. 18.00: middag, kold/varm buffet
- kl. 19.15 - 21.15: perioden 1841 - 1844 / Nabucco + Ernani

tirsdag d. 11/9

- kl. 08.00: morgenmad
- kl. 09.30 - 11.50: perioden 1845 - 1848 / Macbeth
- kl. 12.00: frokost, to-retters menu
- kl. 14.00 - 15.45: perioden 1849 - 1850 / Luisa Miller
- kl. 16.00 - 17.50: perioden 1850 - 1852 / Rigoletto
- kl. 18.00: middag, kold/varm buffet
- kl. 19.15 - 21.15: forevisning af Claude d'Annas filmatisering af Macbeth

onsdag d. 12/9

- kl. 08.00: morgenmad
- kl. 09.30 - 11.50: perioden 1853 - 1855 Trubaduren + La Traviata
- kl. 12.00: frokost, to-retters menu
- kl. 13.30: guidet rundtur i Tisvildeleje
- kl. 15.30 - 17.50: perioden 1855 - 1857 / Simon Boccanegra
- kl. 18.00: middag, kold/varm buffet
- kl. 19.15 - 21.15: perioden 1858 - 1860 / Maskeballet

torsdag d. 13/9

- kl. 08.00: morgenmad
- kl. 09.30 - 11.50: perioden 1861 - 1868 / Don Carlos
- kl. 12.00: frokost, to-retters menu
- kl. 14.00 - 15.45: perioden 1869 - 1875 / Aida
- kl. 16.00 - 17.50: perioden 1876 - 1889 / Otello
- kl. 18.00: middag, kold/varm buffet
- kl. 19.15 - 21.15: forevisning af Franco Zeffirellis filmatisering af Otello

fredag d. 14/9

- kl. 08.00: morgenmad
- kl. 09.30 - 11.50: perioden 1890 - 1901 / Falstaff + sammenligning og
diskussion af forskellige fortolkninger af udvalgte passager fra Verdis operaer
- kl. 12.00: frokost, to-retters menu
- kl. 13.30: hjemrejse

Ret til ændringer forbeholdes

PROGRAM

Oberto (1836/39) Efter næsten 3 års tilløb til opførelsen af sin første opera betød Obertos store succes en raketstart på Verdis karriere. Og allerede her finder man hans foretrukne handlingmomenter som går igen i adskillige af hans operaer: kærlighed, jalousi, ære, krig, historie, offentlige kontra private hensyn, et far/datter-forhold og død. Og operaens store, fine kvartet peger direkte hen på kvartetten fra Rigoletto.

Konge for en Dag (1840) Verdis første komiske opera blev til under vanskelige omstændigheder og står i gæld til Rossini og Donizetti, men første akt er festlig og vellykket. Sammenlignet med hans anden komiske - og allersidste - opera Falstaff 53 år senere, er den et meget vigtigt element i forståelsen af Verdis udvikling som operakomponist.

Nabucco (1842) At kunne skrive operaer der indeholder handlingsmæssige paralleller til kampen for et frit og forenet Italien var den mission der fik Verdi til at tro på en karriere som operakomponist. Og som den første i en række operaer med den profil, blev Nabucco en stor succes primært af den grund.

Ernani (1844) Verdis effektfulde svendestykke er baseret på Victor Hugos historiske drama om en fredløs spansk adelsmand og hans ulige, desperate kamp mod Kong Carlos om den smukke Elvira. Konflikterne med stolthed, ære, trods, politik, kærlighed og jalousi skærpes da kongen bliver kåret til tysk-romersk kejser (Karl V). Her overtager Verdi pladsen som Italiens førende aktive operakomponist, men man stadig kan spore påvirkninger fra både Bellini, Donizetti og Rossini.

Macbeth (1847/65) Danmark spiller en rolle for Shakespeares fokus på skotske og ikke engelske konger. I mange år var det Verdis egen favoritopera hvor der dels er en klingende patriotisme og dels et brud med mange af den traditionelle, italienske skønsangs dogmer og regler for at få en god og stærk overensstemmelse mellem musikken, udtrykket og dramaet. Det lykkedes i høj grad og det har sat sig spor i resten af hans produktion. Claude d'Annas filmatisering af Macbeth er foretaget på en intakt borg fra 1000-tallet og i samspillet med et højt teknisk og kunstnerisk niveau får man en intens og autentisk oplevelse som ikke kan opnås på selv de største operascener.

Luisa Miller (1849) I Schillers frihedsdrama 'Kabale und Liebe' ('Intriger og Kærlighed') er det ikke kun adelsfolk det går ud over, men almindelige mennesker fra borgerskabet hvis stræben efter frihed aristokratiet ikke kunne tolerere. Det er en smuk og stærk opera med bl.a. en fornem beskrivelse af et far/datter-forhold. Og med Verdis mest tykklingende ouverture. Skurken Wurm peger direkte frem mod Paolo i Simon Boccanegra og Jago i Otello. Andre forhold peger direkte frem mod Rigoletto (far/datter og borgerskab/aristokrati), Trubaduren (giften og aristokratiets magtanvendelse), Traviata (Luisa/Violetta), Maskeballen (den umulige kærlighed) og Aida (kærligheden i døden).

Trubaduren

Rigoletto

Rigoletto (1851) Verdis internationale gennembrudsværk var også højt estimeret af ham selv. Victor Hugos historie om social indignation i 1500-tallet fremstiller en skrupelløs dameglad hertug der går fri, mens hans pukkelryggede hofnar mister det eneste han har at leve for. Men alle figurerne har både gode og dårlige sider - selv lejemorderen ! - og beskrivelserne af dem er mesterlige. Igen bliver man vidne til censurens indgriben bl.a. i selve titlen.

Trubaduren (1853) Det usandsynlige bliver gjort sandsynligt gennem perlerækken af melodiske fuldtræffere og nogle unikke situationsbeskrivelser som både peger bagud og fremad i hans operaproduktion. Operaen handler mest om noget andet end det titlen antyder og er interessant ikke mindst ved måden som Verdi kombinerer og prioriterer sine foretrukne handlingsfaktorer på herunder en overraskende slutning med flere fortolkningsmuligheder.

La Traviata (1853) Verdis hyppigst opførte opera er samtidig hans eneste rigtige samtidsdrama, som censuren ikke tillod blev realiseret som sådan pga. sociale spændinger. Violetta er en af Verdis fineste kvindelige operaportrætter med en opstigning fra kurtisane til heltinde og hun har fået en meget original dødedsdans i den berømte slutscene. Netop denne slutscene har haft overordentlig stor betydning for senere operakomponister.

Simon Boccanegra (1857/81) I sin 2. udgave er det blevet til Verdis mest homogene værk mht. orkestrering og klangfarver. Desuden indleder Verdi her et samarbejde med en af verdens dygtigste librettister, Arrigo Boito, og det bringer Verdis operakunst op i den absolutte verdenselite.

Maskeballet (1859/1935) Mordet i og på operaen. Det er den autentiske beretning om mordet på den svenske Kong Gustav III i 1792. Han var selv aktiv som operalibrettist og blev skudt i sit eget operahus. Denne operahandling i 2. potens har Verdi givet en yderst effektiv og farverig musikdramatik, men det blev en helt utålelig kamp mod censuren og det giver i dag stadig problemer med værkets identitet.

Don Carlos (1867 - 1886) Det historisk, autentiske miljø fra 1560'erne er her dramatiseret og intensiveret af Schiller. Og det er det der er udgangspunktet for Verdis længste og flotteste opera. Religion, storpolitik, magt, oprør, tillid, kærlighed og jalousi er igen de handlingsmomenter der udløste Verdis stærkeste musikalske fantasi. Ikke mindre interessant er at Verdi på dette tidspunkt helt delte Schillers skarpe sondring mellem den kristelige religion og kirken. Udfordringen i dag mht. selve operaen er dels at holde styr på handlingens 3 intrikate, historiske lag og dels at holde styr på de mange versioner af operaen.

Aida (1871) I over 140 år har den haft status af at være den italienske festopera - med en tragisk slutning (!) - med en række berømte, flotte og usædvanlige optrin med lokal kolorit fra det antikke Ægypten. Men det der for alvor giver operaens dens format er forskellige vellykkede kombinationer med andre virkemidler som ligger på et andre planer som f.eks. den umulige kærlighed, jalousi mellem ulige parter og diskussionen om lykkens sted: livet eller døden.

Otello (1887) Ud over Verdi står to af de bedste indenfor deres felt bag denne ultimative musiktragedie: Shakespeare (drama) og Boito (libretto). Det er samtidig det drama hvor Verdi to steder får taget grundig hævn over den katolske kirke som med dens censorer så ofte har generet ham groft. Til gengæld har Verdis brug af operaorkestret er her nået et klimaks. Zeffirellis filmatisering er med sin både detaljerige og uhyre flotte optagelse 'on location' på den ene side og en såvel teknisk som kunstnerisk suveræn lydoptagelse på den anden side formentlig verdens mest vellykkede operafilm.

Falstaff (1893) Verdis sidste - og komiske - opera udgør et modent og morsomt mirakel med sjove retoriske elementer, elegante rytmer og en overlegen ensemblekunst. Igen er det de tre mestre der står bag. Denne gang i en elegant proces - fra latterlig til latter - i fremstillingen af den egensindige skørtejægers rænker, brogede ydmygelser og til sidst godhjertede erkendelse af sine egne og andres fejl.

I prisen på kr. 4.395,- er inkluderet

- 12 overskuelige, kompetente undervisningsforløb med en præsentation og gennemgang af Verdis vigtigste operaer der bl.a. illustrerer hans store kunstneriske og menneskelige udvikling fra idealist og optimist til moden og hårdt prøvet mester
- mange gode, korresponderende musikeksempler spillet på et fint klasse-A anlæg og de vigtigste motiver spillet på klaver
- sammenligning og diskussion af forskellige fortolkninger af udvalgte passager fra Verdis operaer
- 2 filmforevisninger af Verdi-operaer på storskærm
- alle undervisningsmaterialer
- 4 overnatninger i dobbeltværelse (merpris for enkeltværelse: 350,-)
- gode undervisningslokaler og særdeles fine omgivelser
- pæne værelser alle med håndvask (hvis du vil have et af værelserne med eget bad og toilet (merpris 300,-) tilrådes hurtig tilmelding)
- fuld forplejning med gastronomi på et højt niveau fra det gode køkken med elite smiley og med kaffe/te og kage i pauserne

Herudover hyggeligt og stimulerende samvær og berigende samtaler med andre der også holder af Verdi's sublime og geniale operaer. Og den delte glæde er den dobbelte glæde.

Undervejs i lektionerne er der pauser efter behov og med kaffe/te/kage og der er naturligvis ikke mødepligt til undervisningen. Har du lyst til bare at slappe af eller nyde den smukke natur i stedet for er det det du gør.

Verdi

Lyt og lær nyt

- udviklingen i Verdis operaer

Pris: Kr. 4.395,- Incl. fuld forplejning.

Tillæg for enkeltværelse kr. 350,- For eget bad & toilet kr. 300,-

Kursusleder er Bjørn Steding-Jessen, cand.mag. i musik og formidling fra Københavns Universitet med speciale i opera og operahistorie og mangeårig lærer ved folkeuniversitetet.

Tisvilde Højskole

Julsgårdsvej 1-5, 3220 Tisvildeleje

Telefontid man. - tors. kl. 10 - 14,

tlf. 48 70 76 36

tisvildehoejskole@gmail.com

tisvildehoejskole.dk

VI HJÆLPER HINANDEN